

Kansen voor kinderen

Het leefloon is geen stok om mee te slaan

BEA CANTILLON EN WIM VAN LANCKER

Wij moesten toch eens slikken toen we het recente voorstel van de Gentse OCMW-voorzitter Geert Versnick (Open VLD) onder ogen kregen. Onder het mom van het bestrijden van de schoolse achterstand van kansarme kinderen, stelt hij voor om gezinnen die een leefloon ontvangen te verplichten om hun kinderen naar de kleuterschool te sturen. Als ze dat niet doen, verliezen ze hun uitkering. Tot overmaat van ramp blijkt staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie Maggie De Block (Open VLD) het idee wel genegen, want 'we willen zoveel mogelijk kinderen uit de armoede halen'. Aan de goede bedoelingen van Versnick en De Block twijfelen we niet. Maar als ze echt menen de kinderarmoede te bestrijden met deze maatregel, dan dwalen ze.

VOOR WAT HOORT WAT

Het proefballonnetje van Versnick echoot eerdere voorstellen in dezelfde richting, om bijvoorbeeld het recht op kinderbijslag te koppelen aan effectief schoollopen, of om administratieve boetes op te leggen aan ouders van spijbelaars. Deze voorstellen hebben eenzelfde basisprincipe: een strenge vorm van wederkerigheid en een sterke

nadruk op individuele verantwoordelijkheid. Ook de disciplinerende maatregel die de vorige Vlaamse regering introduceerde (en sinds het schooljaar 2007/2008 in voege is) om het spijbelgedrag van leerlingen in het secundair onderwijs tegen te gaan, is op deze leest geschoeid: de studietoelage wordt geheel of gedeeltelijk teruggevorderd van de ouders van hardnekkige spijbelaars. Ouders die hun verantwoordelijkheid niet willen nemen, moeten daar de gevolgen van dragen, zo klinkt dan de vox populi. Maar de stem van het volk heeft niet altijd gelijk.

BELANG VAN DE CONTEXT

Eigenlijk weten we nu al dat dit voorstel, mocht het ooit ingang vinden, geen zoden aan de dijk zal zetten. Internationaal onderzoek suggereert dat het financieel bestraffen van ouders, wanneer hun kinderen niet of onvoldoende naar school gaan, een weinig effectieve beleidsmaatregel is. Ook in ons land weten we al dat het intrekken van de schooltoelage niet leidt tot een daling van het aantal spijbelaars. En dat is logisch. Per definitie houden dergelijke bestraffende maatregelen immers geen

rekening met de context waarin mensen leven, en waarin beslissingen (in casu over het al dan niet naar de kleuterschool gaan van de kinderen) tot stand komen.

Documentatie van het Ministerie van Onderwijs leert ons dat de redenen waarom ouders hun kind niet of in mindere mate naar het kleuteronderwijs sturen zeer divers zijn. Het kan gaan om praktische problemen (zoals een gebrek aan financiële middelen om openbaar vervoer te bekostigen of om kinderen die nog niet zindelijk zijn), maar ook om taalbarrières bij nieuwkomers, die niet altijd begrijpen wat kleuteronderwijs precies inhoudt, of om moeders die om culturele redenen menen dat hun kind beter af is bij henzelf. Een klassiek voorbeeld is een niet-werkende moeder van buitenlandse herkomst die haar verantwoordelijkheid wil opnemen om zelf voor haar kinderen te zorgen. Welke instrumenten zet je als beleidsmaker in om haar van het belang van kleuteronderwijs te overtuigen? Straf je iemand die meent wel degelijk haar verantwoordelijkheid op te nemen?

Het is niet omdat ouders hun kind niet hebben ingeschreven in de kleuterschool dat ze het daarom niet goed voor hebben met hun kinderen. We moeten echter goed beseffen dat de mogelijkheden en de middelen, niet alleen financieel maar ook kennis en tijd, die noodzakelijk zijn om kinderen alle kansen te geven in het leven, ongelijk verdeeld zijn. Het voorstel van Versnick gaat voorbij aan die context en schuift de schuldvraag door naar de ouders, alsof de omstandigheden van geen tel zijn.

RECHTVAARDIGHEID

Het voorstel is ook fundamenteel onrechtvaardig omdat het alleen gezinnen viseert die een leefloon ontvangen. We weten inmiddels zeer goed dat kinderen die opgroeien in een kansarm gezin vanaf hun eerste levensdag vertrekken met een achterstand. Het is dan ook geen toeval dat schoolse achterstand geconcentreerd is bij deze kinderen, en dat het ook deze gezinnen zijn die vaak een beroep moeten doen op steun van het OCMW. In tegenstelling tot wat sommigen denken wordt men niet afhankelijk van OCMW-steun voor het plezier of omdat het een hangmat betreft waarin het lekker luieren is. Wanneer men op basis van de huidige prijzen de kosten samentelt van wat levensnoodzakelijk is (voeding, huur, verwarming) dan volstaat het leefloon niet. Het gaat dus

om gezinnen die zich in een zeer precaire situatie bevinden en die alle steun kunnen gebruiken om hun kinderen een toekomst te geven. Als we dat weten, getuigt het dan niet van een ongezien cynisme om net deze gezinnen te viseren met een financiële strafmaatregel?

DUIDELIJKE KEUZES

Deelname aan het kleuteronderwijs is van groot belang voor de ontwikkeling van jonge kinderen, en zeker voor kinderen die opgroeien in een kansarm gezin. Om de deelname aan het kleuteronderwijs voor alle kansarme kinderen mogelijk te maken is een aanpak nodig die oog heeft voor de specifieke situatie en noden van de gezinnen waarin zij opgroeien. Geen grove borstel die de complexiteit van de situatie onder tafel veegt. Ook het debat over het invoeren van de schoolplicht vanaf tweeënhalf jaar moet worden gevoerd. Maar om daar een kwaliteitsvolle invulling aan te geven moeten uiteraard de nodige middelen worden vrijgemaakt. Alleen vergt dat meer inspanning van de samenleving.

Maar zelfs al zouden we er in slagen om werkelijk alle kinderen op een kwaliteitsvolle manier aan het kleuteronderwijs te laten deelnemen, dan nog blijft de ware oorzaak van schoolse achterstand ongemoeid. Als we als samenleving de uitdaging serieus

nemen om voor alle kinderen de kansen te maximaliseren, dan moeten we eindelijk inzetten op het wegwerken van de structurele barrières die de meest kwetsbaren nog steeds ervaren. Dat vraagt duidelijke politieke keuzes om kansarmoede te bestrijden en dus menswaardige inkomensbescherming terug hoog op de agenda te zetten, in plaats van een losse flodder die het ideaal van de inkomensbescherming als recht voor elke burger, van welke rang, stand of klasse dan ook, op de helling zet.

Het voorstel om het leefloon te koppelen aan een verplichte inschrijving in de kleuterklas is onrechtvaardig, zal geen zoden aan de dijk zetten en dreigt de moeilijke situatie van de meest kwetsbaren in onze samenleving nog te verslechteren. Het is, kortom, geen goed idee.

Bea Cantillon en Wim Van Lancker zijn verbonden aan het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck van de Universiteit Antwerpen. Ze zijn bereikbaar via bea.cantillon@ua.ac.be en wim.vanlancker@ua.ac.be.

Een ingekorte versie van deze opinie verscheen eerder in de krant De Standaard.